

FILOZOFIE

Societas platonica

Debra Nails

Oamenii lui Platon. O prosopografie a lui Platon și a altor socratici

Editura Humanitas, 2008

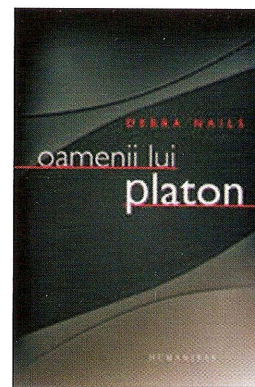
Alcătuirea unui instrument prosopografic, mai ales cînd este vorba despre Antichitate, presupune un efort imens de cercetare și interpretare a unor date pe care sedimentarea generațiilor de mărturii ale istoriei ulterioare le poate fi simultan călăuză și labirint. Autoarea unei asemenea întreprinderi, dedicată lui Platon, este o profesoară de filozofie de la Michigan State University, Debra Nails; lucrarea ei a apărut la Hackett University Press în 2002, iar în 2008 la Humanitas, în traducerea lui Cezar O. Tabarcea. Este dificil să judeci o asemenea operă, aflată la intersecția filologiei clasice cu istoria antică și arheologia, cu atît mai mult cu cît volumul se recomandă drept un instrument menit să reconstituie contexte ale dialogurilor platoniciene. Este dificil fiindcă evaluarea operei nu poate însemna doar discutarea mijloacelor de alcătuire sau a criteriilor de sortare a informației. Lucrarea, din aceste puncte de vedere, este un monument de erudiție și e rodul vizibil al unui efort depus doar în cele mai bune biblioteci ale lumii și doar sub ocrotirea celor mai eficiente universități. Pe scurt, ea înfățișează identitatea, destinul, circumstanțele și anturajul fiecăruia dintre personajele reale care apar în opera lui Platon. Volumul este însoțit de uluitoare anexe, legate de date și contexte ale discuțiilor, noi ipoteze de datare, reinterpretări ale concordanțelor calendarelor ateniene și încadrări ale personajelor și evenimentelor în ciclurile de viață tipice Atenei clasice. Practic, lucrarea este cel mai performant și mai recent reprezentant al unui gen prosopografic inițiat în 1823 de G. van Prinsterer și continuat pînă azi în mai multe instanțe.

Noi în această lucrare sînt atît precizia in-

formațiilor, cît și *modul* de abordare a dialogurilor platoniciene. În legătură cu Socrate aflăm, de pildă, circumstanțele luptei de la Potideea, detalii ale contextului politic al vieții sale și ale relației sale cu Cei Treizeci, note asupra imaginii sale din comedii și o schiță a procesului. În articolul despre Alcibiade, găsim narațiunea evenimentelor vieții sale, concordante cu imaginea pe care Platon însuși i-o face în dialoguri. Parcurgerea lucrării inspiră o notă de cercetare pozitivă, încrezătoare pe deplin în faptul că elucidarea contextelor istorice poate conduce la „raza interpretărilor plauzibile ale unui dialog“. Cu o asemenea formulă, autoarea avertizează elegant asupra faptului că dicționarul ei nu va conduce niciodată la *adevărul* dialogurilor, ci doar la o mai bună contextualizare, mizînd însă implicit pe faptul că *acolo*, în dialoguri, e măcar drumul spre adevărul despre gîndirea lui Platon.

Este firesc atunci să te întrebî dacă lucrarea va ajunge doar să sprijine lectura textelor lui Platon sau va introduce, tacit, o serie de supoziții hermeneutice în lectura lor, astfel încît, pe nevăzute, școlarul care face firescul parcurs al integralei dialogurilor să fie angajat într-un orizont de lectură prestabilit de manualul însoțitor al Debrei Nails. Este el pură cercetare pozitivă? Nu. Prefața doamnei Zoe Petre sugerează apartenența autoarei la o linie de interpretare care accentuează ideea că sensul dialogurilor stă în realitatea însăși a exercițiului dialogic. Cu aceasta, survine întrebarea: dacă autoarea ar fi făcut parte din Școala de la Tübingen, care crede în doctrina orală a lui Platon, cartea ei ar mai fi arătat la fel? Din multe puncte de vedere, cred că da, astfel încît obiectivitatea cercetărilor să rămînă neatinsă de vreo credință hermeneutică. Dar aceasta, desigur, cu o minimă condiție: ca precauția cercetătorului să rămînă reală de cîte ori este sedusă să creadă că sensul meditației lui Platon stă doar în scris sau doar în oralitate sau doar în context sau doar în afara lui. Mai degrabă, lucrarea prosopografică este valoroasă dacă este tratată ca o scară lăsată deoparte după ce a fost parcursă treaptă cu treaptă.

Alexander Bamgarten

44,10 lei

ediție îngrijită de Cătălin Partenie și Paul Balogh

cuwint înainte de Zoe Petre

traducere din limba engleză de Cezar Octavian Tabarcea